

DIGITÁLNÍ UČEBNÍ MATERIÁL

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0969
Název školy	Gymnázium Česká a Olympijských nadějí, České Budějovice, Česká 64
Název materiálu	VY_32_INOVACE_ZV_1_5E_SEK_14_ADOLESCENCE
Autor	Mgr. Vlastimil Sekyrka
Tematický okruh	Základy společenských věd – Vývojová psychologie
Ročník	1. a KVINTA
Datum tvorby	20. 4. 2013
Anotace	V této prezentaci se studenti seznámí s tělesným, psychickým, sociálním a sexuálním vývojem adolescenta. Zohledněny jsou i jeho morální postoje a utváření identity. Znalost základních pojmů si lze prověřit na konci prezentace.
Metodický pokyn	Např.: prezentace je určena jako výklad do hodiny i jako materiál k samostudiu Možnosti využití: promítání, práce jednotlivců nebo dvojic u PC, vytištění pracovního listu
Pokud není uvedeno jinak, použitý materiál je z vlastních zdrojů autora	

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Adolescence

Charakteristika období

- trvá od 15 – 20 / 22 let
- mladiství, předstupeň dospělosti
- lat. *adolesco* = dospívat, vyvíjet se, vzmáhat se, sílit, mohutnět
- velké cíle a plány
- touha se prosadit
- hledání vlastní identity

Tělesný vývoj

- dokončuje se po všech stránkách
- jeho postava dostává dospělé proporce (sílí trup, mohutní svalstvo)
- reprodukční zralost (růst dělohy, varlat)
- chlapcům se mění hlas z dětského na hluboký (mutace)
- akné (hormonální změny)

doporučení:

- dieta od sladkého, koření a uzenin
- konzumace minerálů a výtažků z rostlin (rakytník, pupalka)
- čistit pokožku

- strach chlapců, že nevyrostou
- nutno se s tím vyrovnat (jinak hrozí „napoleonský komplex“)
- strach dívek, aby nevypadaly příliš mužsky (přijmout své tělo)
- fyzická dospělost, přesto starší generace pohlíží na adolescenta bez respektu

Psychický vývoj:

Myšlení:

- ovládnání všech myšlenkových operací
 - jejich používání se stále zdokonaluje
 - díky vzdělávání vzrůstá i míra znalostí a dovedností
 - myslí rychleji a spolehlivěji než pubescent
- zmírňování výkyvů nálad
 - přechod ke stabilnímu emočnímu stavu

Sexuální vývoj

- autoerotické praktiky převažují nad vlastním fyzickým sblížením
- někteří adolescenti získají i epizodické homosexuální zkušenosti (bez ohledu na jejich konečnou sex. identitu)
- dosažení pohlavní zralosti
- produkce testosteronu je u 18ti letých mladíků maximální (silná dráždivost)
- u žen je vrchol sex.aktivity okolo 30. roku
- na erotiku se myslí často, o vztazích se mluví více než kdy jindy

- četné lásky, experimentování, nevázanost, počítání s brzkým rozchodem = neurotická erotika
- nutné si uvědomit zodpovědnost za druhého ve vztahu
- středoškoláci začínají s pohlavním životem okolo 18. roku života
- někdy negat.zkušenost na celý život
 - špatný zážitek
 - hrubost a opilost
 - nechtěné těhotenství
 - potrat - riziko celoživotní neplodnosti, výčitek, depresí

- v někt. případech tlak mužského pohlaví na dívku; prestiž (lovecký úspěch)
- brzký sex. styk mají pubescenti a adolescenti, kteří se hůře učí, málo sportují, více pijí a kouří, jsou celkově neukáznění, později v práci fluktuují...
- po 1. styku se mohou objevovat výčitky svědomí a pocity úzkosti, studu, tzn. že mladí nejsou na tuto událost dostatečně připraveni

Doporučení pro budování kvalitního vztahu:

- uvědomit si, co hledám
- pevný vztah x chvilkové potěšení?
- poznat se po stránce povahové a citové (nálady, vlastnosti)
- dám-li přednost tělesnému prožitku, dosáhnu společného intenzivního zážitku
- poté se mi však zužuje schopnost poznání

- délka vztahu aspoň jeden rok
- nestačí kino, divadlo, disko, zábavy, restaurace
- nutné zátěžové okamžiky: společná práce, výstupy, sport, krizové situace
- nápovědou bývá i jednání s rodiči
- pozor na slepotu, růžové brýle
- pozor na fasádu, maskování se
- alkohol, sukničkářství před svatbou, nelze věřit, že po svatbě to vymizí
- dlouhý vztah, přechozenost, chybí růst (po 3. roce výše...)
- manželství na zkoušku
 - končí častými rozchody
 - člověka si nelze zkusit jako boty
 - láska znamená oběť a práci

Sociální vývoj

- jedinec ukončil základní školní docházku, je nyní středoškolákem
- příprava na výkon určitého povolání (zedník, prodavač...)
- nebo pokračuje v dalším vzdělávání (SŠ, VŠ)
- sociální zralost u vysokoškoláků bývá opožděna (asi o 3 roky, závislost na rodičích)
- pokračuje proces osamostatňování od rodiny
- mnozí adolescenti studují vzdáleni od domova (internáty, koleje x priváty)
- nuceni učit se starat se o sebe x utržení ze řetězu (alkohol, kouření, střídání partnerů, záškoláctví)

- hledání vlastní identity
- úvahy o smyslu života, sebereflexe...
- hledání odpovědí na otázky: Kdo jsem? Jaké je mé místo ve světě?
- to je jeden z nejtěžších úkolů, který musí mladý člověk zvládnout
- proces přijetí zodpovědnosti za své činy
- pro některé dospívající může být představa dospělosti natolik těžká, že se ji snaží podvědomě oddálit

- pak vzniká tzv. **adolescentní moratorium**
- je to jakýsi prozatímní prostor, kdy čl.není dítětem, ani dospělým
- tento stav se může projevovat různou formou (dlouhodobé cestování, vysokoškol. studium)
- v určité míře je normální součástí vývoje
- pokud se zde jedinec zasekne hlouběji, může mít vážné problémy (neschopnost) navázat dlouhodobý partnerský vztah, vydržet déle v zaměstnání, objevuje se celková neukotvenost, pocity osamění a nespokojenosti
- mladí lidé i po dokončení školy žijí delší dobu s rodiči (fenomén současnosti)
- v dobách totality pěstován trend snahy osamostatnit se v mladším věku

- absolutistické pojetí morálky
- velké nároky na sebe i na okolí, stabilizace postojů
- v souvislosti se svými očekáváními a požadavky velice kritizují své rodiče
- všelidská solidarita (zájem o projekty podporující humanitu x ale často nevyvenčí psa, zapomenou dát zvířatům vodu...)
- radikální projevy - mít svou cestu, být nezávislý
- na druhé straně snadné podléhání různým protestním hnutím (sektám, ideologiím; vyjadřování nesouhlasu se společenskými poměry)
- kritika pokrytectví v morálce a nedostatků starší generace (mnohé však nevědomky přebírají)

Volný čas

- zájmy, sporty, úspěchy, umění...
- nekonečné rozhovory, telefonáty
- četba (dobrodružný, cestopisný, historický román...)
- TV, internet (četba dnes minimální, jazyková vybavenost stále horší)

Otestuj si své znalosti. Vyber správnou odpověď:

1. Období adolescence trvá:

- a) od 14 - 18 let*
- b) od 15 - 25 let*
- c) od 15 - 20/22 let*
- d) od 12 - 18 let*

2. V období adolescence se objevuje u některých jedinců neurotická erotika. Jedná se o:

- a) druh erotiky vyhledávané s oblibou všemi mladými*
- b) nemoc, kdy pacienti hospitalizovaní s neurotismem, obtěžují personál svými lechtivými návrhy*
- c) střídání partnerů, nevázáni se, počítání s brzkým rozchodem*
- d) erotické představy neurotiků*

Otestuj si své znalosti. Vyber správnou odpověď:

3. Adolescentní moratorium je:

- a) prozatímní prostor, kdy čl.není dítětem, ani dospělým**
- b) stav, kdy je jeho adolescentní vývoj ukončen**
- c) okamžik, při kterém se adolescent potýká s častými konflikty vůči rodičům**
- d) je druh skeptického prožívání adolescenta při různých životních situacích**

4. Adolescentní jedinec bývá radikální a při vyjadřovaném nesouhlasu

se společností často může reagovat tak, že:

- a) vulgárním způsobem napadá své okolí**
- b) se zapojí do protestního hnutí, začne vyznávat nějakou ideologii či skončí v nějaké sektě**
- c) ignoruje veškeré autority**
- d) vytvoří koalici s dospělými a hledá řešení na odstranění nedostatku**

Zdroje:

- ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. Psychologie pro učitele. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X
- DOLEŽALOVÁ, Ladislava, VLKOVÁ, Marie. Občanský a společenskovední základ. 1. vyd. Kralice na Hané: Computer Media, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-7402-060-5
- FÜRST, Maria. psychologie. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-199-0
- LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2006. ISBN 80-247-1284-9
- KOL.AUTORŮ:Občanský a společenskovední základ. 1. vyd. Brno: Computer Press, a. s., 2009. ISBN 978-80-251-2631-8
- NAKONEČNÝ, Milan. Encyklopedie obecné psychologie. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0625-7
- ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem. 2. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5